

Ή. Βενέζης: Μπλόκ C. Έθνικό Θέατρο.

Με το «Μπλόκ C» ο Βενέζης ζήτησε να παράσει στο θέατρο ένα μέρος της πεζογραφικής, της αφηγηματικής του εφορίας.

Είναι ο συγγραφέας του «Νοήμερου 31 328» και της «Αιολικής Γής», που συντέλεσαν λαμπρά στην πνευματική άνοδο της πατρίδας μας. Οι τελευταίες σελίδες του «Νοήμερου» και πολλά κομμάτια της «Αιολικής Γής» (όπως εκείνο του Λαζο έφ'ε λ. γ.) θά μπορούσαν να τιμήσουν τις πιο ξακουσμένες ανθολογίες της Εύρωπης. Είναι ο συγγραφέας που, αναντίρρηση, αποτελεί μια αληθινή δόξα για τα γράμματα μας.

Κ' ή απόφασή του να δώσει στο Θέατρο μας τη συνδρομή του, και να μά: ιστορήσει μάλιστα ένα χρονικό της Έθνικής μας αντιστάσεως ενάντια στους «ξενθούς άνθρωποπάγους», είναι ακόμη ένας τίτλος τιμής στην Ίσκαμ σήμερα ύλωση σταθερομένη του.

Είμαι από τους πρώτους που άκουσαν το «Μπλόκ C» να το διαβάζει ο συγγραφέας του.

Ανάγνωσι αληθινήτη, που θά παραμείνει από τις ύψαιότερες στιγμές της πνευματικής μου επαφής με την πατρίδα μου!

Είμασταν εκεί, στην πρώτη αυτήν ανάγνωσι του «Μπλόκ C», άνθρωποι των γραμμάτων, του θεάτρου της τέχνης. Ο συγγραφέας ήταν βαθύτατα συγκινημένος. Μόλις που είχε λυτευρωθεί ή Έλλάδα μας και που ύστώσο πάλευ άκομη με τους έχτρούς.

Κι άμα τελείωσε ή ανάγνωσι, ή συγκίνησι όλων μας ήταν στην Ίδια γραμμή με τη συγκίνησι του συγγραφέα.

Έχω άκουσι πολλές φορές να μου διαβάζουν θεατρικά έργα πριν άκομη παιχτούν, με τη πορά αυτή βρέθηκα σι

μιά κατάστασι σπάνιας καλλιτεχνικής άπολαυσής. Το Ίδιο κ' οι άλλοι άκροατές που, όπως είπα, ήταν καλύτεροι των γραμμάτων και του θεάτρου. Η συγκίνησι, ή αισθητική άγαλλίασι ήταν γενική για όλους μας.

Ώστόσο προχτές ή παράστασι, του «Μπλόκ C» στη σκηνή του Έθνικού μας θεάτρου, δέν μπόρσι να μάς ικανοποιήσι.

Δέν πιστεύαμ τα μάτια μας. Δέν πιστεύαμ τ' αυτιά μας. Πώς το συναρπαστικό έργο που μάς γοήτφε μπόρσι να μεταβληθεί σ' εκείνο το άγνωστο, το ίτερογενές και ψυχρό θέαμα που είδαμ; Μιά τέτοια παραλλαγή (για να είμαι εύγενής) άποτελεί μυστήριο, όπου δέ βρισκει εξέγγισι. Ώστα οι σκηνοθέτες είναι μόνο και μόνο για να καταστρέφουν τα έργα που τους εμπιστεύονται; Και με τέτοια μανία; Με τέτοια έξουσιατικό οίστρο του λόγου και του πνεύματος; Με τέτοια έγκυκλοπαιδική άμάθεια;

Είναι άξιοπερίτρο να βλέπει με πόσι έβουσιναική ταχυδαχτυλουργία άφαιρέθηκε ο άνδρισμος του κειμένου κ' ή πληθερή του υποβλητικότητας.

Οι ήθοποιοί έπαιζαν άναματίζ τους σάν ο καθένας τους να κατέβαινε άπ' ένα ιδιαίτερο άστρο, σά να άνταμώνανε κατά σύμπτωση και σά να έπρόκειτο να χωριστούν άμείσως και δια παντός. Ο καθένας έπαιζε κατά το χαρή του. Οι προρύτεροι νατουραλιστικά, οι νεότεροι με κινήσει κ' άκατανόμαστες χειρονομίες μπαλίτων Λόι Φύλλερ, με φωνές παλμάδες μισοπαρθένων, κι όλοι τους κατά πως θά τά φρεσι ο θεός τα πράματα. Χαμένοι άνθρωποι μέσα στο σκηνικό κοιλωμα, όπου άγωνίζόνταν περισσότερο να φτιάσουν μια όποιαδήποτε παράστασι, να διασωθούν, να έπιζήσουν σά θεατρίνοι, παρά να διαφύγουν το θάνατο, τη μοίρα, το μαρτύριο που άποτελούσαν το τρισυπόστατο νόημα του προδομένου έργου.

Η σκηνή του προαύλιου όπου κάνουν τον περιπάτο τους οι μελλοθάνατοι και που, στην ανάγνωσι, μάς είχε βουρκώσει τα μάτια, αυτή ή Ίδια σκηνή στο θέατρο μάς θύμιζε τις πιο κρύες και κούφιας φιοφύρες των έπιθεωρήσεων. Μιά νοσοκόμα περνά και λέσι: «Κουράγιο, παιδιά!» Είναι μια έμφάνισι που ο συγγραφέας τη δίνει σά σύμβολο της αντιστάσεως, μια σπαθωτή θηλυτητα που γεννοβολά ήρωϊσμούς και πνεύμα ήρώων. Έτσι την ήθελε ο συγγραφέας. Έτσι την έδωσε στην καλλιτεχνική πληρότητα της σύνθεσής του. Κι όμως αυτή που είδαμ στο θέατρο ήταν ένα κακό πέρασμα κακής μαθήτριας κακίτης δραματικής σχολής.

Με το Σαλταδόρο (που είναι το κύριο πρόσωπο του έργου) ο Βενέζης έφτιασε έναν από τους πιο στέρεους τύπους του νεοελληνικού θεάτρου. Έναν Γαβριά Έλληνοκώτα. Μιάν άκείρα μορφή της Αντιστάσεως. Η οδοισι, το περιγραμμά, ο λόγος, ή έντοτητα του τύπου είναι άπόλυτα ανθρώπινες. Κι όμως, στην όδο άγιου Κωνσταντίνου, αυτός ο Σαλταδόρος μεταβλήθηκε, με καρποτικές έπεμβάσει, με ύπερηλθισ διδασκαλίες, με δαιμονία άτυγή έκλογή του ήθοποιού, μεταβλήθηκε σ' ένα σκαλάθυρμα κοριτοίστικης άπαγγελίας, πλάγγωσε σι στοματώδη άνωνομία και κατάντησε άνοοισι. άνώδωνη, άπρόσωπη, άνάλατη, άνείπωτη πλάγγωνα κοινοτοπίας. Αυτό δέν ήταν ύπόδοσι ρολου. Αυτό ήταν πλάσμα έφιαλτικό της ζαχαρόπηχτης σκηνικής ψευδολαλίας μας, που ή παράδοσι της παραμένει άθεράπτευτη.

Ο Κωτσόπουλος, στο ρόλο του αντισυμνηρχου, κρατήθηκε έξω από την καταστροφή, ζώντας σάν πέρα από τη ζωή, με το μαρτύριο και τον ήρωϊσμό του Δαούλα. Ο Παροσκυιάς, ο Εύθυμιού, ο Ταλάνος, μάς κάνουν, με την όρθότητα της σκηνικής τους έμπειρίας, να δούμ πιο άνάγλυφα τα άνοπόφερα λάθη, τα μπλεκάντο της ύπόλοιπης διανομής.

Κι άφου τά είπαμ αυτά όλα, με ήλικρίνεια και με λύπη, βαθύτατη, πρέ-

πει να σημειώσωμ πως παρ' όλες τις καλλιτεχνικές άδειςότητες που τραυματίσανε και παραλλάξανε το «Μπλόκ C», παρ' όλες τις πασιθιότητες αυθάδεις κουταμάρας της σκηνοθεσίως, πιστεύωμ και τό λέμε πως το Έθνικό μας θέατρο, με την παράστασι αυτή έχει σημειώσει μια πρόοδο. Μάς έδωσε τό πιο αξιολόγο ός σήμερα έργο της Αντιστάσεως μας, γραμμένο από τον Πλάτα Βενέζη. Κι αυτό είναι κάτι που ματρά στο ενεργητικό ενός θεάτρου — όσο κι αν το λείπει άκομη ο άρτιος άριστος κ' ή αισθητική σοβαρότητα.

ΘΡΑΣΟΣ ΒΑΣΤΑΝΑΚΗΣ